

WERNER ALAJOS ÉLETRAJZI VÁZLATA (BÖRTÖNÖK ÉS ALLELUJÁK; EGY ÜLDÖZÖTT PAP ÉLETE)

GYOMBOLAI GYULA

Munkámban a 20. századi magyar egyházüldözés áldozatai közül Werner Alajos atya életrajzának vázlatát szeretném bemutatni. Az ő tevékenysége papi élete sok szempontból hasonló volt a többi üldözött egyházi személyéhez, másrészt viszont nagyon is sajátos elemeket tartalmazott. Elsősorban ezeket a sajátos momentumokat szándékozom kiemelni.

Werner atya különleges ember:

- a magyar egyházzene meghatározó alakja volt a teológiai és az egyházi zeneszerzés doktora,
- kivételes pedagógus egyéniség volt: létrehozott egy nemzetközi hírű énekkart, a Zeneakadémia kiváló professzora volt,
- szegényen élt: összes vagyona egy írógép és egy zongora volt és azért járt mindig reverendában, mert nem igazán volt más ruhája,
- a Regnum Marianum mozgalom papjaként és vezetőjeként komoly összeütközésbe került az állambiztonsági szervekkel
- többszörösen elítélték, a börtönben is kórust hozott létre és megénekelte a börtönőröket is,
- a hivatalos egyház nem véd(hette)te meg, de így is a hazai egyházzene megkerülhetetlen személyiségévé vált,
- Lékai bíboros és hat püspök temette. Temetésén több mint 100 pap és hívők ezrei voltak jelen és elhangzott, hogy szent életű volt.

Erdő Péter bíboros, prímás, érsek a következőket fogalmazta meg az „Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban” című könyvhöz írt ajánlásában: „Az egyházüldözés kutatásakor nem vezetheti az egyházat a bosszúállás szelleme, és a krisztusi küldetést kell szem előtt tartania. Az egyháztörténet fő célja, hogy feldolgozza, miként tudta az egyház teljesíteni küldetését akkor, amikor elnyomásban, üldöztetésben volt része.”¹ Werner atya életén keresztül pontosan ezt a küldetés-teljesítést lehet hitelesen bemutatni.

---

¹ Egyházüldözés és egyházüldözők a Kádár-korszakban. Szerk. Soós Viktor Attila, Szabó Csaba, Szigeti László. Bp. 2010. 7.

Werner atya életét jelen munkámban sajátos nézőpontokból igyekszem vizsgálni.

Dr. Szabó Csaba egyik előadásában jelzi, hogy az elmúlt évtizedekben a **leíró jellegű történetírás** volt a domináns.² Én ezzel szemben szeretnék **Werner atya személyiségére, döntéseinek hátterére koncentrálni, bemutatni azokat a szinte feloldhatatlan dilemmákat, amelyekkel a viharos történelmi időkben szembesült, valamint az ezekre adott válaszait.** Arra törekszem, hogy több szempontból mutassam be alakját: ahogy papként és zenészként a kortársai, hívei, barátai, tanítványai látták; ahogy az állambiztonsági jelentésekben szerepel (ez későbbi kutatásom célja lesz), illetve amilyen képet a családja őriz róla.

Jelen munkámban, csak az életrajzi vázlatát van módomban ismertetni, felvilágosítva a jövőbeni kutatási irányokat.

Az ő sorsa, életműve nem értelmezhető a teológiai, hitbeli szempontok nélkül. Pusztán „laikus” világi történelmi okokkal nem magyarázhatóak döntései például a szenvedés, üldöztetés derűs vállalása. Lénárd Ödön piarista atya, aki legtovább volt a katolikus papok közül Kádár börtönében így fogalmazza ezt meg: „*Csak az örök dogmatikai fogalmak elvárásai szerint járhatunk el, láncokban is, szabadon is.*”³

1. A gyökerek, tanulmányok, doktorátusok

A Werner család a 19. század közepén települt át Bajorországból Pozsonyba. Polgárcsalád volt zongoraépítéssel és kereskedelemmel foglalkoztak. Werner Alajos édesapja Alois 1869-ben született és a századforduló előtt házasodott össze az osztrák származású Gessner Erzsébettel. A házaspár az anyai nagybácsi biztatására az Alföldön kezdett vállalkozásba. Itt Újkécskén (ma Tiszakécske) született Alajos 1905. július 14-én. A vállalkozás hamarosan csődbement így a család visszaköltözött Pozsonyba. Itt nevelték tovább hat gyermeküket nagy szeretetben és komoly hitéletet élve.

Werner Alajos életében, lelki fejlődésében nagyon fontos szerepet játszott a család. A családtagok egymásnak írt levelei erről a meghatározó szeretetről tanúskodnak.⁴

Alajos elemi és középiskoláit Pozsonyban végezte. 1923-ban kitűnő eredménnyel érettségi vizsgát tett.

A jókedvű mindig mosolygós fiú a középiskolai évek alatt komoly zenei tehetségről tett bizonyosságot. Első pillanatra ezért volt meglepő, hogy a kapucinusokhoz

---

² *Szabó Csaba*: Miért ügynökközponú a jelenkori magyar (egyház)történetírás? Múltkor történelmi portál. 2012. 12. 29.

³ *Lénárd Ödön*: Erő az erőtlenségben. Bp. 1994. 16.

⁴ *Gál József*: Schola Cantorum Sabariensis. Szombathely. 1996. 14–17.

jelentkezett érettségi után és meg is kezdte a noviciátust. Ezt szerzetesrendet jellemző fizikai munkaterhelést nem bírta így két hónap elteltével Dr. Géfin Gyula, a Szombathelyi Papnevelő Intézet tanárának javaslatára Mikes János szombathelyi megyéspüspök átvette a egyházmegyei papokat képző szemináriumába. Itt olyan kiválóan tanult, hogy püspöke 1925-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem Hit-tudományi Akadémiára küldte, hogy tanulmányait ott folytatva elmélyüljön a tudományokban.⁵

1928. július 17-én szentelik pappá. Ekkortól tanulmányait két irányban folytatja. Főpásztora felismerve kivételes zenei tehetségét Rómába küldte a Pápai Egyházzenei Intézetbe tanulni (1928–1933). Közben befejezi budapesti teológiai tanulmányait és 1930-ban **teológiai doktori címet** szerez. Rómában is megszerezik a mosolygós magyar atyát. A lateráni bazilika kórusának segédkarnagya lesz! 1931-ben a „**gregorián ének mestere**” diplomát szerez. A Nemzeti Újság hírül adja, hogy „Rómából jelentik, hogy Werner Alajos a római Magyar Akadémia tagja és a pápai egyházzenei főiskola hallgatója elnyerte a pápa jutalomdíját. Ferreti apát a főiskola rektora a napokban ünnepélyes külsőségek között nyújtotta át a kollégium magyar hallgatójának a **pápa értékes kitüntetését**”⁶. Tanulmányai befejezéseként 1933-ban megvédi doktori értekezését (olasz nyelven írta...) és az „**egyházi zeneszerzés**” **doktora** lesz.

Miden lehetősége megvolt a huszonéves fiatal papnak, hogy szédítő egyházzenei karriert fusson be. Az OMCE jelenlegi pap-karnagy igazgatója erről így ír: „meghívták őt Palestrina örökébe! – ahol pedig 400 éven keresztül soha más, csak olasz karmester dirigálhatott, ő azonban lemondott a páratlan lehetőségről, mert evangéliumi életelve a következő volt: „*Bizalommal kérni, mindent elfogadni, mindent megköszönni, mindent odaadni.*” *Simon Sándornak az egri bazilika egykori pap karnagyának mondta el egyszer: „amit a szent városban, Rómában tanultam, azt szent hazám javára és felemelésére itthon akartam kamatoztatni”...*”⁷

Werner atya, tehát hazatért Szombathelyre. Döntése, csak a hit fényénél érthető.

2. A Schola Cantorum Sabariensis

1933 őszén, főpásztora utasításának megfelelően a szemináriumban kezdett éneket és teológiai tárgyakat tanítani. E mellett azonban lelkesen hozzáfogott egy

---

⁵ *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 10.

⁶ Nemzeti Újság. 1931. február 18. In: *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 12.

⁷ *Varga László*: Werner atya. Forrás: „Katolikus.hu” <http://www.katolikus.hu/malezi/werner.htm>

„schola cantorum”⁸ szervezéséhez. Szombathely valamennyi elemi iskolájának tanulóit meghallgatta és így választott ki a 10–11 éves fiúk közül körülbelül 50–60 gyereket, akikkel megkezdte a munkát. Ehhez még egy körülbelül 40 tagú férfikart is toborzott. Rendkívül sok munkával, hangképzéssel és próbával **nemzetközi hírű énekegyüttest kovácsolt össze**. Már a bemutatkozó koncertjükön – 1934. december 8-án – jelen voltak a vármegye előkelőségei. 1936-ban a Szombathelyen megrendezett XXIV. Országos Dalosversenyen óriási sikert arattak. Az egyetemes magyar zenekultúra kiválóságai pl. Ádám Jenő főiskolai tanár, Vásárhelyi Zoltán karnagy, zeneesztéta, Székelyhidi Ferenc operaénekes nyilatkoztak elragadtatással a kórusról és kiváló karnagyáról.⁹

Miközben az énekkar szervezése szépen haladt az országnak és benne a katolikus egyháznak kemény szociális problémákkal kellett szembe néznie. A gazdasági válság az 1930-as évek elején komoly társadalmi feszültségeket gerjesztett. 1935-ben a katolikus egyház 862 704 katasztrális hold földbirtokkal rendelkezett, tehát az ország legnagyobb földbirtokosa volt. Ennek fényében különösen visszás pl. Virág Ferenc pécsi püspök megnyilatkozása a szegénységről: „... gyakran lustaság, pazarlás és szenvedély következménye.”¹⁰ Az egyház – jöllehet ebben a korban katolikus papok álltak a szociális tárca élén – a szociális válasz helyett, csak karitatív megoldást kínált, mert, ahogy az említett pécsi püspök fogalmazta: „a Megváltó sem foglalkozott gazdasági kérdésekkel.”¹¹ Werner atya ezt a kérdést teljesen máshogyan közelítette meg. Személyes hozzáállását tükrözik az alábbiak:

A Schola egyik tagja emlékezéseiben írja: „a gyerekek osztályösszetétele nem volt számadó Lujzi bácsinak. Volt köztünk nagyon szegény szülők gyermeke és gazdag is. Neki az volt a lényeg, hogy jó hangja legyen és rendszeresen járjon próbákra...”¹² Az Eucharisztikus világkongresszus után „a pápai követ, Eugenio Pacelli bíboros, aki a következő évben XII. Pius néven pápa lett, a szereplést aranyórával jutalmazta. Szombathelyre hazaérve, Werner az órát azonnal zálog-

---

⁸ Schola Cantorum (énekiskola): a római pápai udvar hivatásos énekegyüttese. – Alapítása I. Szilveszter pápa. (314–35) korára vezethető vissza. Más források szerint alapítója Nagy Szent Gergely (590–604). Az énekegyüttes tagjai idővel nemcsak zenei jellegű, hanem adminisztratív és jogi, pedagógiai feladatokat is teljesítettek. (Katolikus lexikon)

⁹ *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 73.

¹⁰ *Spannenberger Norbert*: A politikai katolicizmus. In: A magyar jobboldali hagyomány 1900-1948. Szerk.: Romsics Ignác. Budapest. 2009. 203.

¹¹ *Spannenberger N.*: A politikai katolicizmus. i. m. 203.

¹² *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 59.

*házba adta, árát pedig a szegények között osztotta szét”*¹³, „Amikor a fronton harcoló katonák részére meleg ruhát gyűjtöttek, egyetlen fejevándósát és a nem régen kapott bundás kesztyűjét gondolkodás nélkül odaadta, mondván, hogy pénze nincs, mást nem tud adni. Tényleg soha nem volt pénze. Odaadta a szegényeknek.”¹⁴ További kutatást igényel, hogy Werner atya a kétségtelen személyes példamutatáson túl miként vélekedett az egyház szociális tevékenységéről, és a korszak nagy problémáiról, például a zsidó kérdésről.

1937-ben a budapesti Bazilikában és a Zeneakadémián adtak koncertet. Ezekről az alkalmakról már az országos szaklapok is beszámoltak. A kritikák többnyire az elragadtatás hangján íródtak kiemelve az énekkar európai színvonalát és karnagyának kiválóságát. Tóth Aladár (a kor nagy tekintélyű zenekritikusa) a Pesti Naplóban így fogalmazott: „Werner énekkara máris abszolút nivót jelent. Európa bármelyik koncerttermében megállhatja a helyét.”¹⁵ A valódi nemzetközi elismerést az 1938-as Eucharisztikus világkongresszuson nyújtott kiemelkedő szereplés hozta meg számukra, ahol a pápai legátus a későbbi XII. Piusz pápa is kifejezte elragadtatását.

3. A zeneakadémia tanára, a Regnum Marianum papja

Werner Alajost egyházzenei és szaktudományos munkássága elismeréseként 1936-tól a Zeneakadémia óraadó tanárának nevezték ki. Ő így ír erről: „Nagy hálával tartozom Harmath Artúr úrnak, aki a fiatal egyházzeneészeket szemmel tartotta. Az ő felkérésére 1936-tól 1942-ig hetenként Pestre utaztam, hogy a Zeneakadémián gregorián éneket és egyházzenei szaktárgyakat tanítsak. Tanítottam a zeneakadémiai tanárképzőn is. 1942-ben zeneakadémiai tanárrá való kinevezésem után végleg a fővárosba költöztem.”¹⁶ A tanári munka közben **mély barátság alakult ki közte és az Akadémia tanárai: – Harmath Artúr, Bárdos Lajos, Forrai Miklós, Kodály Zoltán – között.** Kodálynak gyóntatóatyja is volt. Közben komponált valamint a szakmai publikációban is részt vállalt.¹⁷

Werner atya nevét az 1940-es években már országszerte ismerték. Amikor 1942. december 30-án megkapta a Zeneművészeti Főiskola „rendes tanári” kine-

---

¹³ Horváth József pápai prelátus emlékezéséből. Forrás: „Martinus” <http://www.martinus.hu/hirek/2353/32-eve-hunyt-el-werner-alajos> (2014. 10. 18.)

¹⁴ Gál J.: Schola Cantorum. i. m. 122. Falusi József visszaemlékezése.

¹⁵ Gál J.: Schola Cantorum. i. m. 77. Nemesvölgyi Ferenc visszaemlékezése.

¹⁶ Gál J.: Schola Cantorum. i. m. 12.

¹⁷ Kerényi György – Rajeczky Benjamin: Éneklő iskola. Magyar Kórus. Budapest 1940. Ebben a tankönyvben Werner írta a hangképzéssel foglalkozó részt. 85–97.

vezését budapesti lakóhelyéül a Regnum Marianum¹⁸ Damjanich utcai székházát választotta. Célja ezzel az volt, hogy Budapesten is létrehozzon egy olyan ifjúsági énekkart, scholát, amely a klasszikus egyházi zenét szólaltatja meg. A Regnum több szempontból is alkalmasnak tűnt célja eléréséhez. Egyrészt komolyan vallásos fiúk százai fordultak meg ebben a házban másrészt a Regnum cserkészcsapatának zenekara is előkészítette a zenei „terepet”.

A kórus „Schola Regia” nevet kapta. Hamarosan több mint 100 kisfiúból és néhány felnőttből álló énekkar jött létre. *„Werner atya azt mondta, hogy ez Mátyás király Schola Regiájának a folytatása. A Regnum királyi kórusa. S valóban az volt, Wernerrel a hangképzés mesterével az élén. ... Egy délután körülbelül tíz gyermekkel foglalkozott. Együtt és külön-külön. Énektanulás és hangképzés volt a feladat. Végezetül Werner atya az ajtóban mindenkivel kezet fogott, cukrot nyomott a markába, és elismételtette a következő próba, fellépés időpontját. A kemény munkának meg is volt a látható eredménye. Évek során szerte az országban nagy sikerrel koncertezett a kórus. Többször szerepeltek a Rádió műsorában is.”¹⁹* *„A munkával még a város bombázásakor sem hagyott fel: volt, hogy csak öt-hat kórustag jelent meg egy szétlőtt ház harmadik emeleti lakásában, akikkel rendületlenül gyakorolták a hangképzést, szolmizálást.”²⁰*

A háború után, miközben folyamatosan dolgozott papi hivatása okán igen súlyos feladatot kellett teljesítenie. 1946-ban, Bárdossy László volt miniszterelnököt kellett az az utolsó óráiban erősítenie. Werner atyát Géfin Gyula, a szintén szombathelyi papnevelő intézet rektora kérte meg levélben, hogy végezze el az utolsó lelkipásztori szolgálatot Bárdossy mellett a siralomházban. Válasz levelében Werner ezt írja: *„nagyon köszönöm Rektor Úrnak, hogy figyelmemet feltetszett hívni és lökést tetszett adni, hogy fölkináljam magamat a kegyelem szolgálatára. Bár hálás vagyok az isteni Gondviselésnek, hogy éppen én lehettem ott (...) de érzem a súlyát is. De én is bízom Jézus szentséges és irgalmas Szívében.”²¹* Wernert ebben az esetben is az Isten szolgálata vezette.”

---

¹⁸ Regnum Marianum Katolikus Közösség a magyarországi katolikus mozgalmak egyike. Világi katolikus papok egy csoportja indította a 19. század végén, az Budapest egyik külső kerületében. A Regnum Marianum hivatalos megalapítása 1902-ben történt, amikor Rómában bejegyezték „Mária-kongregációként”.

¹⁹ Dobszay János: Így – vagy sehogy! Fejezetek a Regnum Marianum életéből. Bp. 1991. 67–68.

²⁰ Horváth József pápai prelátus emlékezéséből.

²¹ http://www.nyugat.hu/tartalom/cikk/44255_bardossy_a_szombathelyi_szarmazasu_miniszterelnok (2014. 10. 12.)

4. 1945-48 között. Az egyház társadalmi és anyagi bázisa elleni első támadás.²²

A magyar katolikus egyház ebben az időszakban a politikai támadások célkeresztjébe került. A magyar kommunisták lényegében vallásos, többségében keresztény társadalomban kezdték el politikai tevékenységüket a második világháború után. Perspektivikus céljuk szerint a proletárdiktatúrát vallás nélküli egyház nélküli társadalmi formációnak tervezték tehát alapvető céljuk volt a magyarországi lakosságban meglévő vallásosság kiküszöbölése annak helyébe az ún. „tudományos” világnézet a materialista ateizmus meggyökereztetése.²³ Többek között e cél teljesülését is elősegítette az, hogy²⁴ a kommunista erők által irányított ideiglenes kormány a Szövetséges Ellenőrző Bizottság segítségével földreformot hajtott végre, amely a katolikus egyház anyagi bázisát részben megsemmisítette.²⁵ 1945. július 4-én Rajk László feloszlatta a Magyar Cserkészszövetséget, majd sorra a többi civil szerveződést. 1947 elejéig négyezer katolikus egyesületet tiltottak be.²⁶ Ezt követte az iskolák államosítása. „Rákosi Mátyás a Magyar Kommunista Párt január 10-ei budapesti ülésén közölte, hogy a „klerikális reakcióval” az év végéig végezni kell.”²⁷ Ennek az iránymutatásnak a szellemében tartóztatták le Mindszenty bíborost 1948 karácsonján.

A politikai változások dacára Werner Alajos 1950-ig a Zeneakadémia tanára maradt. Az egyházzenei tanszak hatalmas népszerűségnek örvendett a más szakra járók körében is. *„Bejárhattunk a fölöttünk járók óráira, sőt az egyházzeneszékére is. Így hamarosan ismertté vált körünkben is a » Szentháromság «, a Bárdos – Harmath – Werner hármas, akinek neve éveken át fémjelezte a Zeneakadémia*

---

²² Szabó Csaba: A magyar katolikus egyház és az állam 1945–65 között. München. 2003. Az egyházüldözés korszakbeosztásánál Szabó Csaba doktori disszertációjában megfogalmazottakat követem.

²³ Mészáros István. ...Kimaradt tananyag... Diktatúra és az egyház 1945–1956. Bp. 1993. 32.

²⁴ Vö. Gárdonyi Máté: Túlélés – együttműködés – ellenállás. In: Csapdában. 2010. A magyar kommunisták a többi szocialista országhoz hasonlóan, az egyház elleni harc forгатókönyvének egyik lépéseként kezelték a földreform kérdését.

²⁵ Havasy Gyula: A magyar katolikusok szenvedései 1944–1989. Bp. 1990. 25. Az 1945. 03. 07-ei földosztáskor a katolikus egyház 848 378 katasztrális holdjából 765 648-at államosítottak.

²⁶ Sziklai István: A magyar katolikus egyház kriminalizálásának főbb vonásai (1950). Valóság. 2013 I–IV.

²⁷ Sziklai I.: A magyar katolikus egyház. i. m. 73.

*tisztaszívű, hivatástudattal megáldott, összetartó, egymást segítve szerető tagjait.*²⁸

Az 1949/50 tanévben Wernert áthelyezték a magán-ének tanszakra. Itt tanított hangképzést. Ezt a munkát is nagy hozzáértéssel rendkívül magas színvonalon végezte. Egykori tanítványa írta: „(...) *a mi osztályunkat bővöletes dolgokra tanította. (Lám akinek az Úristen szeretetet és hivatást ajándékoz, az a tarsolyából akkor és azt vesz elő, amire éppen szükség van.)*”²⁹

1950. augusztus 31-én rendelkezési állományba helyezték és a szolgálat alól felmentették, majd ugyanez év november 21-én ideiglenesen nyugállományba helyezték.

5. Az egyház legyűrése (1949–51). A Regnum Marianum feloszlata

1947-ben a Regnum vezetősége már tisztában volt vele, hogy az eddigi módon nem lehet folytatni a hitoktatást és a közösségi munkát. Valószínűnek látták azt is, hogy a Damjanich utcai székházat is el fogják veszíteni, ezért a regnumi szellem továbbvitelére a „Szellemi Ház” felépítését határozták el.

*„Ilyen baljós előjelek között választották meg Werner Alajost házfőnökké 1949 szeptemberében. Tisztét 1963-ig viselte, a három évenként megtartott választásokon ugyanis mindig ő élvezte a közösség bizalmát. (...) Werner Alajos nagy népszerűségnek örvendett a házban. Mindent és mindenkit számon tartott; meglátogatta azt, aki beteg volt, felkereste a skólistáit és azokat, akikről tudta, hogy valamiben hiányt szenvednek.”*³⁰

A korszak klerikusainak szinte megoldhatatlan választási kényszere az engedelmességi fogadalmukból ered. A Papszentelésen mindannyian „tiszteletet és engedelmességet” fogadtak a szentelő püspöknek és utódjainak. Ugyanakkor az, hogy ki is ez a személy kihez lehet és kell igazodni nagyon nehéz kérdéssé vált.

A Regnum is végig élte az egyház és állam között folyó egyenlőtlen küzdelmet 1945 és 1950 között. nyilván hatott rájuk XII. Pius többszöri kiállása a kommunizmus ellen és a hit védelmében.³¹ Tapasztalták, hogy Mindszenty hívására a „Mária évben”, 1947-ben augusztus 20-án még félmillióan vonultak az utcákra.

---

²⁸ Mohayné Katanics Mária: Emlékezés Werner atyára. 2005. Kézirat. Rendelkezésemre bocsátotta: Varga László, az OMCE központi igazgatója. Mohayné Katanics Mária Liszt és Kodály-díjas karnagy.

²⁹ Mohayné Katanics M.: Emlékezés i. m.

³⁰ Dobszay J.: Így – vagy sehogy. i. m. 73.

³¹ Például: „1948. május 30-án a Szent István Bazilika előtt több ezer hívő hallgatta XII. Pius vigasztaló és kitartásra felszólító üzenetét”. Idézi: *Nicolas Bauquet: A Mindszentyizmus*. In: *A magyar jobboldali hagyomány*. i. m.

Talán tudtak Czaplak érsek színpalak mögötti állammal történő egyezkedéséről is, amely kudarccal végződött.³² Arra azonban nem számíthattak, hogy a szocialista országok összehangolt egyházellenes stratégiája szerint³³ a bíboros letartóztatását majd kb. 11 ezer magyar szerzetes és szerzetes nővér internálását és Pétery József váci püspök elhurcolását követően, a püspöki kar 1950. augusztus 30-án aláírja a megegyezést a kommunista állammal. Ráadásul ezt a megállapodást a Szentszék nem írja alá! Ekkor merül fel a kérdés: kihez kell hűségessé lenni? A Regnum történetét megíró Emödi László írja: „*Mindenki odaadó, engedelmes papja volt a Róma által kinevezett Bíboros Főpásztornak (ti. Mindszenty Józsefnek). Ez az ilyen irányú lelkület átnyúlott évtizedeken és az eseményeken: a mai napig megvan a Házban. Erős hagyománya a Regnumnak az aulikus lelkület*”.³⁴ Igen, de Mindszenty börtönben van és a hivatalos magyar katolikus egyház egyelőre szabadlábban hagyott főpapjai finoman szólva nem állnak ki demonstratív módon sem mellette, sem a Vatikán mellett. Nekik vajon kell-e engedelmeskedni?

Werner atyának kellett a józan és megfontolt politikát képviselnie ebben a helyzetben, amelyben tudva tudták, hogy világi értelemben nem győzhetnek. „*Egyéni és kifelé való életünkben éljünk józanul és ne csináljunk semmi olyan bolondságot, ami megakadályozhatna bennünket az evangéliumi bolondság folytatásában*” – mondta Werner Alajos házfőnök az 1950 őszi megkezdett tanévnyitó „házgyűlésen”.³⁵

Ez a fajta **józanág, hűség az Istenhez és engedelmesség az adott egyházi vezetőknek jellemezte az atya további megnyilatkozásait is.** Két példa erre:

Hamvas Endre püspök³⁶ arra akarta rábeszélni Werner atyát, hogy Regnum Marianum papi közösség maga mondja ki feloszlását. A felelősséget nem akarta „Róma miatt” magára vállalni a püspök. Werner atya válasza: „*Amiért olyan nagy ember, mint egy püspök, nem mer felelősséget vállalni, hogyan tehetné meg a magunkfajta kicsinyek.*”³⁷ Így hivatalosan a Regnum feloszlására nem került sor.

1951-ben elérkezett az idő a Ház kiürítésére. Ezt Beresztóczy Miklós kánonok közölte. „*Werner atya megkérdezte: Kinek a parancsa ez? Mire a válasz – kicsit homályosan – csak ennyi volt: nem mondhatom meg. – Akkor nem me-*

---

³² Vö. *Balogh Margit*: Kötélhúzás a kulisszák mögött. In: Csapdában. Tanulmányok a katolikus egyház történetéből 1945–1989. Szerk.: Bánkúti Gábor és Gyarmati György. Bp. 2010.

³³ Vö. *Gárdonyi Máté*: Túlélés–együttműködés–ellenállás. In: Csapdában. i. m.

³⁴ *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 74.

³⁵ *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 78.

³⁶ Hamvas Endre püspök, Mindszenty József bíboros letartóztatása után ő irányította az Esztergomi Főegyházmegyét apostoli adminisztrátorként.

³⁷ *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 80.

gyünk el – folytatta a házfőnök – írásban kérjük az utasítást! Nekünk a történelem előtt kell felelnünk, hogy nem magunktól, mint a patkányok, hagytuk el a házat. Beresztóczy Miklós e szavak hallatán leült az írógéphez, s töprengve keservesen megfogalmazott egy szöveget, miszerint a kapott utasítás értelmében a házban nem folyhat tovább pasztorációs munka.”³⁸ Az utasításra adott válasz Werner lelkeségét tükrözte: „A Házban is folytatott pasztorációs munkáról – JURE DIVINO – nem mondhatunk le, mert az egyháztól kaptuk rá a felhatalmazást. Természetesen, ha ugyanazon Egyházi Hatóság újabb dispoziációt ad az atyáknak, annak engedelmeskedünk.” Hamvas püspök utasítása alapján a Házat 1951. november 24-én kiürítették. Werner atya a Központi Papnevelő Intézetbe kapott dispoziációt. Nem volt könnyű helyzetben, hiszen a kispapok lelki vezetése ekkor politikai és egyházfegyelmi kérdéseket egyszerre vetett fel: A központi szeminaristákat kötelezték egy propaganda film megtekintésére. Senki nem ment el közülük a Duna moziba. Ekkor újabb parancsot kaptak, hogy a csak számukra Esztergomban levetítendő filmet nézzék meg, mert ha nem bezárják a szemináriumot. A kispapok ekkor prefektusukhoz Werner atyához fordultak. Ő megkérdezte ki az, aki semmiképpen nem megy el, és kérte, hogy indokolja döntését. „A válasz kézenfekvő volt: azért nem megyünk, mert az atya arra tanított, hogy a kisujjunkt se nyújtsuk az ördögnek, mert bekormolja. Hát ezért nem megyünk... Werner atya kérte: bizonyítsam be, hogy ez már a »kisujj«. Persze csak el kell kezdeni, aztán már nem lehet szabadulni. Szent Pál sem alkudozna. Igen – mondta az atya, de szent Pál apostol és püspök volt. Felelős a népért. De a növendék szent Alajos és Berchmanns szent János bizony engedelmesen elment volna. Ezzel le voltam szerelve. Beadtuk a derekunkat.”³⁹

A Központi Papnevelő Intézetből 1952-ben távolították el, mert ráfogták, hogy „szellemével fertőzi az ifjúságot”. Áthelyezése nagy port vert fel, amelyről így ír egy ügynöki jelentés: „Az Egyetemi templom egy nyilvánvalóan több évtizedes látogatója... felháborodásban tört ki... ’ és Werner atya áthelyezése! Illetve nem is áthelyezés történt Werner esetében, hanem munkakörétől való egyszerű brutális felmentés vagy elmozdítás. Neki még új beosztása sincs, lehet, hogy nem is lesz hamarosan. Az egyházzenei nagy professzort majd Somogysszentimrére küldik parasztasszonyok gyóntatójának...”⁴⁰ Ekkor került Máriaremetére kántor–káplánként.

³⁸ Dobszay J.: Így – vagy sehogy. i. m.81.

³⁹ Zöldi Sándor: Emlékek, emlékezések Werner Alajos atyáról. Kézirat. 2005. Rendelkezésre bocsátotta: Tóth József.

⁴⁰ Egyházügyi hangulat-jelentések 1951, 1953. Szerk. Szabó Csaba. Bp. 2000. 287.

6. Máriaremete – száműzetés a Szűzanya kegyhelyén

Máriaremetén, egy volt énekese János bácsi és felesége Jolánka néni fogadta be a házuk ebédlőjébe, mert „oda befér egy zongora.” „Egy kispap egy alkalommal megkérdezte tőle: „*És hogy érzi magát atya itt a száműzetésben? Nagyon jól, – válaszolta, – hát a Szűzanya kegyhelyén vagyok!*”⁴¹ Kántori munkája mellett folytatta az Országos Magyar Cecília Egyesület igazgatói tevékenységét. Ezt a feladatot 1947-ben vállalta és 1962-ig látta el. Az OMCE tevékenysége 1950-re visszaszorult. Kántorképzésre nyílt lehetőség, de csak alapfokon (1949: nyarán Esztergomban, 1950 nyarán, Budapesten). Az egyesületi élet a havi gyűlésekre (zenetörténeti előadásokkal) és az énekkarok számára tartott évi két közös énekülésre korlátozódott.⁴²

Természetesen Werner atya Máriaremetén is énekkart szervezett és fellendítette a közösségi életet. A hely alkalmat adott az illegális Regnum Marianum találkozók szervezésére is. Azt, hogy állambiztonsági szervek ezt milyen módon kontrollálták illetve miért engedték a hitet terjeszteni további kutatásokkal igyekszem kideríteni. Az biztos, hogy az állambiztonsági szempontból Werner Alajost kiemelten fontos személynek tartották, hiszen neve az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában 122 dossziében szerepel!

Az 1956 forradalom idején a Regnum Marianum papjainak és közöttük Werner atyának tevékeny szerep jutott. „*Emődi László regnumi atya a politikai enyhülést látva – még 1956 nyarán – kidolgozott egy tervezetet arra vonatkozóan, milyen követelésekkel álljon elő az egyház szabad működése megteremtése érdekében.*”⁴³ Ezt a papi összefüggéseken széles körben megismerték a forradalom alatt. Werner atya megnyilatkozásait ebben az esetben sem a nyílt politizálás jellemezte, hanem az egyház megújításának pasztorális feladatai jobb ellátásának az ügye foglalkoztatta. Papi gyűlésen, 1956. október 31-én a Központi Szeminárium dísztermében elhangzott hozzászólásában is a szerzetesek és a Regnum rehabilitálásra hívta fel a figyelmet.⁴⁴ Ugyanakkor a hitoktatás érdekében még 1957 tavaszán is olyan körlevél tervezetet dolgozott ki regnumi társaival, amely kimondta volna: nincs

---

⁴¹ Varga László: Werner atya. Forrás: <http://www.katolikus.hu/malezi/werner.htm> (2014. 10. 09.)

⁴² Országos Magyar Cecília Egyesület története. Magyar Katolikus Lexikon

⁴³ Kálmán Peregrin: Dokumentumok Grósz József kalocsai érsek hagyatékából. Bp. 2011. 33.

⁴⁴ Kálmán Peregrin: A budapesti papság (egyház)politikai koncepciója az 1956-os forradalom idején. Vigilia.hu. <http://www.vigilia.hu/regihonlap/2010/11/kalman.html> (2014. 10. 19.)

vallásszabadság Magyarországon. A tervezetet eljuttatta Grósz érsekhez, aki „nem tartotta bölcs lépésnek a nyilvánosságra hozatalát”.⁴⁵

Az 1957. január 5-i kormányprogram egyházi fejezete már „fenyegető megfogalmazásokat, direkt politikai elvárásokat közölt. A püspöki aulákba lassan visszatértek az egyháziügyi megbízottak...”⁴⁶ politikai gyilkosságok is történtek, amelyben az áldozatok papok voltak: Kenyeres Lajos, Szekuli Pál, Brenner János lett vértanú 1957-ben.⁴⁷

Werner atya 1957-ben lehetőséget kapott, hogy egy nemzetközi egyházzenei konferencián részt vehessen Franciaországban. Hogy az állam részéről, miért engedélyezték ez is további vizsgálatok tárgya kell, hogy legyen. Feltételezésem, hogy bíztak abban, hogy nem tér vissza Magyarországra. Erre meg is volt a reális esély, hiszen rengeteg állásajánlatot kapott ő azonban – ellentétben a józan ész döntésével – hazatért.

7. Az első per és börtönbüntetés

1958 júniusában és júliusában az MSZMP Politikai Bizottsága többször is foglalkozott a vallás elleni harc taktikájával. Kádár János ott elhangzott álláspontja szerint „a klerikalizmus elleni harc egységes rendszert képez, amire megvannak a megfelelő eszközeink, egészen a Belügyminisztériumig. ... Lehet, hogy a klerikalizmus ellen harcolni kell még öt évig és a vallási világnézet ellen két generáción át.”⁴⁸ Egy hónappal később pedig így fogalmazott: „Az eszmei és a politikai harcban a fő tüzet a katolikus egyházzal szembe kell fordítani. Tarthatatlan, hogy miközben 5500 katolikus pap működik szerte az országban, csupán 3600 a párt függetlenített titkárainak száma.”⁴⁹ A pártvezetés újfajta stratégiát követve – „kerülni kell az egyházakkal való direkt összeütközést, mert sok erőt vonna el a szocialista építőmunkától” – elválasztotta egymástól a Belügyminisztérium és az Egyháziügyi Hivatal feladatköreit és szűkítette az ellenséges, veszélyes személyek illetve csoportok körét.”⁵⁰

Ennek megfelelően a hivatalos szervek megkezdték a szerzetesek és világi papok elleni harcot. Természetesen erre az érintett célszemélyek is felkészültek. A Regnum „házigyűlései” 1958-ben Werner atyánál Máriaremetén folytak. Az egyik ilyen

⁴⁵ Kálmán P.: Dokumentumok i. m. 34.

⁴⁶ Kiss Réka, Soós Viktor Attila, Tabajdi Gábor: Hogyan üldözzünk egyházakat? Bp. 2012. 17.

⁴⁷ Kiss R. – Soós V. A. – Tabajdi G.: Hogyan üldözzünk i. m. 18.

⁴⁸ MSZMP PB jkv. 1958. 06. 10. In.: Dobszay J.: Így – vagy sehogy. i. m. 97.

⁴⁹ MSZMP PB jkv. 1958. 07. 22. In.: Dobszay J.: Így – vagy sehogy. i. m. 98.

⁵⁰ Kiss R. – Soós V. A. – Tabajdi G.: Hogyan üldözzünk i. m. 21.

gyűlésen Werner atya megkérdezte: felkészült-e mindenki a börtönre. Tudatában voltak ugyanis a belügy felfokozott érdeklődésének. Az első atyákat 1960. november 22-én tartóztatták le, Werner Alajost 1961. május 29-én helyezték előzetes le-tartóztatásba. Az állambiztonság részéről „Fekete Hollók” fedőnevű akcióban több mint 100 papot és világi hívőt tartóztattak le köztük a Regnum Marianum 7 papját. A háttérben az ifjúság pasztoráción messze túlmutató ügyek: titkos püspökszentelés és esetleges alternatív hierarchia; a Szentszékkal való kapcsolat „játszmája” állt.⁵¹ Az első fokú ítéletet 1961. 07. 06-án hozta meg a Budapesti Fővárosi Bíróság. Werner atyát – mint elsőrendű vádlottat – ötévi és hat hónapi börtönre ítélték „a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétel büntette” miatt.⁵² Az ítélet Werner atya terhére ilyen cselekményeket ró:

- a Regnum házfőnöke volt illegálisan,
- az ellenforradalom alatt követelte a Regnum rehabilitálását
- 1957 októberében „szent óra keretében megemlékezett az ellenforradalom-ban elesettekről”
- a fiatalok neveléséért akart dolgozni
- 1957-ben egy Regnum által írt körlevél-tervezetet ő vitt el Grösz érsekhez
- vezette a Regnum értekezleteit, és jóváhagyta a szellemi olimpiász anyagát...

Az egyetlen igazán politikai szervezkedéssel való kapcsolatot, – amelyben dr. Zudar nevű személy arra akarta volna rávenni Wernert, hogy a kormány tagjaira valótlan tartalommal feljelentést tegyenek, – „Werner gyerekes dolognak tartotta” és nem kért belőle. Csak annyit lehetett bizonyítani, hogy tudott a szervezkedésről...⁵³ Ezt a nyomozati szálát nem is használták fel ellene.

Mint látható még a koncepciók perben sem tudtak olyan cselekményt terhére róni, amely túlment volna azon a tevékenységen, amit a lelkipásztori elkötelezettség megkíván.

A büntetés letöltésének első szakaszát Werner atya a Fő utcai börtön magánzárkájában töltötte majd innen a Márianosztrai volt pálos kolostorban berendezett börtönbe került. Itt az „osztályidegen” fogvatartottakat őrizték és ez sok pap illetve magasan kvalifikált értelmiségi összezárását jelentette. Ők egymást erősítették az egyébként szigorú körülmények között. Werner Alajos a fogvatartottak és a rabtartók között is nagy tekintélynek örvendett. Itt történt meg az a híres eset, hogy mikulás napjára a börtönőrök egy kis szórakozást engedtek. A foglyok az előkerülő hangszerekkel (poros harmónium, háromhúrú hegedű, csajka stb.) Wer-

⁵¹ Vö. *Fejérdy A.*: Titkos püspökszentelések Magyarországon. In.: Csapdában. i. m.

⁵² Budapesti Fővárosi Bíróság TB. V. 9228/1961,-7. szám. Az ítélet szövegét közreadja: *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m.

⁵³ Budapesti Fővárosi Bíróság TB. V. 9228/1961,-7. szám. Az ítélet szövegét közreadja: *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m.

ner atya hangszerelésében és vezényletével Kodály: Háry Jánosból az intermezzót játszották kirobbanó sikerrel.⁵⁴ Később megszűnt az osztályidegen besorolás (szerintem a fogva tartók rájöttek, hogy nem jó ötlet az összes papot egy helyen őrizni) és Werner atyát ismét Budapestre szállították, a Gyűjtőfogházba. Innen szabadult amnesztiával 1963. március 29-én. Az atya tiltakozásul amiatt, hogy azokra, akire köztörvényes vádat fogtak nem terjedt ki az amnesztia visszautasította a büntetése felfüggesztését. „*Amíg a többi pap nem szabadul, nem megyek ki*”⁵⁵ – mondta. Valahogy mégiscsak kitétek a börtönből...

1963 a Kádári konszolidáció záróéve. A széleskörű amnesztia, a nemzetközi viszonyok alakulása, az enyhülés, de főleg a „aki nincs ellenünk, az velünk van” politikája új állambiztonsági gyakorlatot igényelt. 1962-ben létrejött Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnöksége. Ennek III. csoportfőnöksége foglalkozott a belső elhárítással. Az egyház irányítását egyre biztonságban irányította az ÁEH, legtöbbször közvetve a püspökökön keresztül.⁵⁶ A világegyházban zajló II. Vatikáni Zsinat és az egyház körvonalazódó új keleti politikája új lehetőséget jelentett a Magyarország számára. „*A kommunista államnak jól jött a Vatikán új útkeresése. Azonnal érezték, hogy külpolitikailag nagy presztízs-növekedést jelentene, ha a Vatikán a magyar állammal kapcsolatokat tartana fenn, ha püspökök kinevezésére kerülne sor.*”⁵⁷ A Kádár kormányzat kezdeményezte a tárgyalásokat, hiszen az egyház jogfosztottságának fenntartásával kifelé bizonyítani tudta, hogy a Szentszék elfogadta partnernek. A megállapodás 1964-ben megkötött sok eddig a Vatikán segítségével bízó üldözött pap és laikus kiábrándulását okozva.

Miután Budapest területéről kitiltották Celldömölkre helyezték kántor káplánnak. Itt is kórust alapított. Mellette hittant oktatót, felújította az orgonát. A celldömölki tartózkodása alatt (amelyről jelenleg még kevés információval rendelkezem) nem tartott szoros kapcsolatot a Regnummal.

8. Ismét börtönben

1964 decemberében az állambiztonság ismét lecsapott a regnumi atyákra. December 7.-én a Regnum születésnapján megújították fogadalmukat a Máriareme-

---

⁵⁴ *Hagyó József* visszaemlékezése Werner atyára. Kézirat. Rendelkezésemre bocsátotta, és pontosította: Tóth József OMCE titkár.

⁵⁵ *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 113.

⁵⁶ *Vö. Kiss R. – Soós V. A. – Tabajdi G.*: Hogyan üldözzünk i. m.

⁵⁷ *Szabó Ferenc SJ*: A Vatikán keleti politikája közelről. Az Ostpolitik színe és visszaja. Bp. 2012. 87.

tei titkos összejövetelen, ahol Werner atya is jelen volt, és néhány óra múlva már foglyok voltak.⁵⁸

A II. Regnum perben 1965-ben hirdettek ítéletet. Werner atya valós szerepéről vádlott társa, Emödi László így ír: „*Werner atyát is szerettük volna kívül hagyni. Az első börtönbüntetés nagyon megviselte őt. egészsége megromlott. Azt a bizonyos másfél évet Celldömölkön töltötte. (...) Ő csakugyan semmilyen ifjúsági nem végzett. Semmi okát nem láttuk annak, hogy a vádlottak padján üljön. Azt hiszem a kivizsgálók is szégyenkeztek, amikor az utolsó helyre mégis leültették őt.*”⁵⁹ A vádirat és az ítélet már semmi büntetendő cselekményt nem tudott felhozni Werner atya ellen. Végül egy Rómába, Mester Istvánnak írt levél, valamint külföldről kapott iratok miatt ítélték el 1 év 6 hónap szabadságvesztésre.⁶⁰ Ezzel az ítélettel életbe lépett az előző amnesztiával felfüggesztett további 3 év büntetés. Ekkor már egészségi állapota annyira rossz volt, hogy a másodfokú ítélet, enyhítő körülményként értékelte. Ennek ellenére az atya leveleiből árad a derű és a másokra figyelés „*Kedves Kláríka Húgom! Nem tudom, mikor jöttök beszélőre, hát írok most, hogy számon tartsd az esedékes névnapokat és gratulálj az én nevemben is – mindnyájuknak...*”⁶¹ Egy paptársa írja a megemlékezésében: „*Megkérdeztem: hát kedves Lujcsi, mondj nekem valamit azokról az évekről, amiket börtönben töltöttél. A szokottnál is vidámabban mondta: tudod, az nem is volt olyan rossz. Te nagyon élveznéd – és én is nagyon élveztem – azt a vádiratot, amit ellenem szerkesztettek. Olyan dolgokat hoztak fel ellenem, amin csak mulatni tudtam. El is rejtettem, hogy majd hazahozom, ha kiszabadulok, de valahogy eltűnt.*”⁶²

A második büntetése alatt szervezett egy alkalmi énekkart a fogvatartottakból és néhány börtönőrből. Ekkor komponálta fejben a később országosan ismerté vált Mercedes misét. A mise Glória tételébe „szépen beledolgozott egy börtönben halott cigány-roma melódiát. (Karácsonyi énekük: Eljött már a szép karácsony...)”⁶³

1967 karácsonya előtt 2 nappal szabadult. Rendőri felügyelet alá helyezték, de most visszatérhetett Máriaremetére ahol haláláig tartózkodott.

---

⁵⁸ Valószínűsíthetően az akkori Máriaremetei plébános ügynökként jelentett róluk. (Tóth József OMCE titkár szerint)

⁵⁹ *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 118.

⁶⁰ Budapesti Fővárosi Bíróság T.B. XVI.9824/1965 Ítélet Közreadja: *Dobszay J.*: Így – vagy sehogy. i. m. 155.

⁶¹ *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 15

⁶² *Kalmár Ernő* visszaemlékezése. *Gál J.*: Schola Cantorum. i. m. 123.

⁶³ *Zöldi Sándor*: Emlékezések, emlékek Werner Alajos atyáról. 2005. Kézirat.

9. Az utolsó évek

Megrendült egészségi állapota ellenére nagy buzgalommal végezte papi-kántori teendőit. Az egyházi zenei életben jelentős műveket alkotott. A Mercedes misét – amelyet a fogolykiváltó Boldogasszony tiszteletére írt; az 5 Alleluját, amelyet Dr. Takács Nándor (akkor kántor későbbi Székesfehérvári megyéspüspök) részére írt. Az allelujákat tartalmazó kottafüzet belső borító lapjára a következőket írta latinul: „itt közre ad 5 Alleluját egy bizonyos Alajos (nem Palestrina, hanem Werner) aki valamikor 5 évet töltött börtönben, de szívében Alleluját énekelt.”⁶⁴

A hivatalos egyház is elfogadta szolgálatait nyilván állambiztonsági engedéllyel. Ennek az időszaknak a feldolgozása további kutatások feladata lesz. Kérdésként merül fel, hogy hogyan alakult a Regnummal a kapcsolata; hogyan viszonyult a Lékai bíboros által vezetett hivatalos katolikus egyházhoz stb.

Werner atya közreműködött a II. Vatikáni Zsinat zenével kapcsolatos dokumentumainak magyarra fordításában és a gyakorlatba ültetésében. Ennek szellemében írta meg a négy magyar passió „turbáit” és az új temetéskönyvet. Ezt követte nagy munkájuk Bárdos Lajossal: összeállították az új magyar népének könyvet, a Hozsannát.⁶⁵

Lelkipásztori szolgálatának nagy ünnepe volt a szentelésének 50. évfordulóján bemutatott aranymiséje, melynek emléklapján a következő idézet szerepel: „Légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját” (Jel. 2, 10)

1978 nyarán egyre rosszabbra fordult egészségi állapota: kórházba került. „A kórházban is dolgozott Bárdos Lajos, akit az atya mindig „kitűnő munkatársként” emlegetett rendszeresen járt hozzá és segített neki dolgozószobává varázsolni a kórtermet”.⁶⁶ 1978. november 8-án halt meg szívinfarktus következtében. **A választott élet igéit beteljesítette:** „Mindent bízva kérni, mindent elfogadni és mindent megköszönni”.

10. Zárszóként

Különleges ember volt Werner atya. Számomra olyan pap képe rajzolódott ki, aki hivatásához minden áron hű maradt, aki nem kereste a konfrontálódást, de vállalta a szenvedést. A törvényeket, előírásokat mindig betartotta, de elveit nem adta fel. Nem véletlen hogy az állambiztonságnak nehéz dolga volt vele. Tehetsé-

---

⁶⁴ Dr. Takács Nándor: In memoriam Werner Alajos (az öt alleluja születése). Kézirat. Rendelkezésemre bocsájtotta Tóth József OMCE titkár. A szöveget Werner atya latinul írta, dr. Takács Nándor Székesfehérvári megyéspüspök fordította magyarra.

⁶⁵ Veress Kata: Werner atya. Budai Polgár (1996. 05. 06.)

⁶⁶ Lantos István: Lojzi atya. Kézirat. Rendelkezésemre bocsájtotta Varga László OMCE igazgató. (Lantos István a zeneakadémia volt rektora)

gét és egész életét mások szolgálatára szentelte így érthető, hogy emléke még ma is nagyon élénken él a Magyar Katolikus Egyházban.